

ANNUKKA

Pelottaako?

Talleissa kuulee aika usein kuiskauksia, lepertelyä, taputtelua ja hyvittelyä, jos humma luimii, kieltäytyy antamasta kiinni tai käyttäytyy uhkaavasti. Hevosenkielelle käännetyn ihmisen palkitsee silloin tietynlaisesta käyttäytymisestä – ihmisen kannalta pelottavasta.

Valmentaja kertoi ponista, joka houkuteltiin kiinni porkkanalla sen pudotettua ratsastajan. Heppa oppi alta aikayksikön, että oppilas pitää pudottaa, koska silloin saa namia. Loogista, eikö totta? Jos samaa menetelmää sovelletaan johdonmukaisesti, tallissa kuopii pian lauma pahatapaisia hevosia (ja lymyää pelokkaita ratsastajia).

Hyvittelyn vastakohta ei ole väkivalta, vaan hevosen ymmärtämisen ja käsittelyn taito. Myös siinä voi edistyä muullakin tavoin kuin yritys ja erehdys –menetelmällä, vaikka käymällä kurssilla tai seuraamalla esimerkillistä hevosihmistä. Tosin ensin on opittava tunnistamaan lajin mestari, jota kannattaa tarkkailla. Ja se on pulmallista: kun oman koulun hevoset ovat yhteistyöhaluisia, helppoja taluttaa ja ihmisystävällisiä ammattitaitoisen käsittelyn ansiosta, tuntuu siltä, että ei tässä mitään opittavaa olekaan.

Oppia tarvitsee niin tuntioppilas kuin yksityisratsastajakin. Surullista kyllä, usein ratsastaja haluaa pelkästään ratsastaa. Muu –harjaus, satulointi, talutus eli käsittely, jonka aikana ratsukko voi löytää toisensa – kuuluu henkilökunnalle. Hevonen jää vieraaksi. Ja pelottavaksi. Se jos mikä vie ratsastuksesta ilon. Pitäisiköhän hevosenkäsittelystä tehdä ratsastuskouluihin oppiaine?

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimitukseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com

Elämäni hevonen

Kotikasvatti
Riku

Marita Enqvist pyörittää Veikkolassa erityisryhmille tarkoitettua Eerikinkartanon tallia. Vuohien, lintujen, koirien, kissojen, kanojen sekä viidentoista hevosen ja ponin joukosta löytyy valkoinen connemaratamma Al Samedi ja sen kaksospojista toinen, Rikhard Samedisson (isä new forest-ori Wilhelm Hilbransson).

Kaksosvarsojen elämän alku vuonna -92 oli perheelle puuhakasta aikaa, sillä Riku painoi syntyessään 27 kg ja veli 17 kg. Varsoja piti ruokkia tunnin välein kahden ensimmäisen viikon ajan, mutta se kannatti. Kumpikin vankistui, kasvoi ja aikuistui.

- Riku on tasainen, rauhallinen luonne, kehuu Marita.

- Se on ratsastuksessa se kaikkein luotettavin ja turvallisin, kaikkien lasten lempipari. Sillä voi rauhassa harjoitella kavioiden nostoa tai muita hoitotoimenpiteitä. Sitä paitsi se on hyvä hyppäämään ja kelpo poni koulussa.

- Oman kasvatin tietää alusta asti, tietää mitä se on tehnyt elämänsä aikana, Marita arvioi.

- Siksi sitä on helpompi lukea kuin tulokasta, josta voi sanoa varmasti vain sukupuolen.

Riku onkin se humma, jolla ratsastajalle luodaan uskoa siihen, että "mä opin tämän". Ja ennemmin tai myöhemmin on ratsastaja saanutkin hihkaista riemukkaasti: "Mä opin sittenkin!"

Mutta jos satulaan hyppää joku omasta perheestä, Rikun luonne muuttuu. Maastossa se viilettää kuin tuulispää, eikä se tahdo pysyä käsissä hiihtoratsastuksessaan, kun vetäminen on niin kivaa... Vain yksi homma ei luonnistu: kärryajo. Kerran ampiainen pisti ajopuuhissa ollutta Rikua, ja sitä ei poni ole koskaan suostunut antamaan kärryille anteeksi.

Anne Pakarinen vie maajoukkueratsastajia maailmalle

Ratsastuksenopettaja Anne Pakarinen on hevosalan monitoimimainen, joka tunnetaan Suomen Kehitysvammaisten Liikunta ja Urheilu ry:n ratsastuksen päävalmentajana ja ansioituneena arvokisojen luotsina. Nyt tähtäimessä on Special Olympics-maailmankisat Shanghaissa elokuussa.

Vammaisratsastus tuli Annen elämään jo koulutyttönä 70-luvulla. Majuri Kalevi Lakka piti Joensuun ratsastusopistoa, jossa oli mm. kehitysvammaisten ryhmiä.

- Me junnut auttelimme maastoretkillä ja nuotiokahveilla, muistelee Anne.

- Siksi minusta kai tuntuu luonnolliselta, että siellä missä minä olen, on myös vammaisia ratsastajia.

Ei mikään terapeutti

Anne on peruskoulutukseltaan ratsastuksenopettaja, mutta hän on täydentänyt ja laventanut osaamistaan kengittämisestä valmentamiseen sekä koti- että ulkomailla. Hänen vastuullaan on myös ollut yli 15 vuoden ajan kehitysvammaisten ratsastajien valmennus. Ratsastusterapeutti hän ei kuitenkaan ole.

Nyt on suuntana Shanghai ja vuoden 2007 Special Olympics World Games, yksi maailman suurimmista urheilutapahtumista, jonka Kennedyn klaani polkaisi käyntiin USA:ssa.

Edelliskerralta Irlannista tuli suomalaisratsastajille mm. neljä kultaa ja pronssimitali. Itävallan kesäkisoista 2006 taisteltiin kotiin kahdeksan kultamitalia, seitsemän hopeaa ja yksi pronssi.

Menestysreseptiä on tivannut ulkomaillaakin moni. Anne uskoo muiden valmentajien eli eteläsuomalaisten Marita Enqvistin, Turun seudulla vaikuttavan Päivi Kariston, Kaakkois-Suomen Katri Vainion ja itsensä välisen tehokkaan tiedonkulun voimaan sekä jatkuvuuteen. Kun muiden maiden joukkueita valmentaa kisoissa se, jolle tehtävä on määrätty, suomalaisilla on tukena oma tuttu Anne.

Urheilua, ei harrastelua

Kilpailijoiden valmentautuminen on järjestelmällistä: talvella harjoitellaan uutta, kisakauden lähestyessä hiotaan. Jokainen valmennusrenkaaseen hyväksytty on täyttänyt sitoutumislomakkeen, pitää valmennuspäiväkirjaa ja treenaa vähintään kerran viikossa, monet jopa viidesti. Liikunnanopettaja Johanna Roivanen tekee jokaiselle henkilökohtaisen ravinto- ja liikuntasuunnitelman. Shanghaihin lähtijät osal-

Valmentautumiseen kuuluu myös asennekasvatus, koska matkoilla esiinnyttäen joukkueena ja kilpaillaan lainahevosilla, sanoo päävalmentaja Anne Pakarinen.

listuvat muiden lajien urheilijoiden ja valmentajien kanssa kahdelle lähtöleirille.

- Urheilijaa on valmennettava kuin hän ei olisi vammainen. Kisoissahan ei vammoista saa tasoitusta, Anne huomauttaa ja kuvailee, miten Ateenan paralympialaisissa kätetön saksatar ratsasti kankiohjat suussa ja nivelohjat jaloissa hevonen pehmeässä peräänannossa, erinomaisessa muodossa.

Tulokselliseksi osoittautunutta systeemiä ryhdytään kehittämään myös näkövammaisille. Sitä voisi soveltaa suoraan myös muiden vammaisratsastajien valmennuksessa.

Pohjalla hyvä koulutus

Mitä tarvitaan hyvältä vammaisratsastajien valmentajalta?

- Omakohtaista kiinnostusta mutta myös perusteellista ratsastusalan koulutusta. Esimerkiksi vammaisratsastusohjaajan koulutuksesta ei ole todellista hyötyä, jollei pohjalla ole vankkaa hevosenkäsitteilyä ja ratsastuksen osaamista. Jos haluaa perehtyä vammaisuuteen, se onnistuu, mutta vahvaa hevostaitoa ja -kokemusta ei kursilla opi.

- Kyse on kuitenkin toisaalta turvallisuudesta, toisaalta hyvän ratsastustaidon opettamisesta, Anne alleviivaa. Ohjaajaoppilaan pitäisikin päästä tekemään koulutukseen kuuluvaa harjoittelua talleille, joilla on paljon erilaisia vammaisratsastusta.

- Ja harjoittelijoista minulla on todella hyviä kokemuksia, huomauttaa Anne.

- Jokainen vammaisratsastajien opettaja ottaa varmasti mielellään avustajan kisoihin ja leireille.

Elävää tukea tarpeen mukaan

Anne työskentelee opettajana Huiittisten ratsastuskeskuksessa, jossa on säännöllisesti tunteja liikunta- ja kehitysvammaisille.

- Meillä jokainen halukas pääsee ratsastamaan, hän lupaa. Lähtötason tarkistuksen jälkeen kullekin määritellään henkilökohtaiset tavoitteet, kuten pyörätuolissa istuvalle keskivartalon lihasten jäməkötyminen. Vaikeavammaiset nostetaan hevosen selkään. Anne ratsastaa tarvittaessa takana tukena.

Hän sanoo, että erilaiset ratsastajat tarvitsevat erilaisia hevosia vammaan laadun mukaan. Hyvä ratsastuskouluhevonen soveltuu vammaisratsastuksi, kunhan se ensin on opetettu rampille.

- Tavallisessakin kuuden oppilaan ryhmässä ratsastajien väliset erot ovat huimia. Lievästi kehitysvammaiset eivät niissä välttämättä eroa muista, Anne arvioi. Hän pyrkii sijoittamaan samaan ryhmään ratsastustaidollisesti samantasoiset ratsastajat.

- Teen kaikille opetussuunnitelmat puoleksi vuodeksi eteenpäin. On muistettava, että kehitysvammaiset kehittyvät, vaikkakin hitaammin kuin muut, joten he tarvitsevat enemmän toistoja. ♦

Kehtaisiko kysyä...

Vikellyksestä ja numerolaatoista

**"Olen kiinnostunut vikellysope-
tuksen aloittamisesta. Mitä se
edellyttää olosuhteilta ja mitä
varusteita koululle pitää hank-
kia? Entä mitä oppilaat tarvitse-
vat? Millä tavalla tunnit hinnoi-
tellaan?"**
**Nimim. "Innostunut mutta ym-
mällään"**

- Suomessa on kylmä, ja se vaikut-
taa ratkaisevasti harjoitteluolosuhteisiin, sanoo
vikeltäjiä valmentava Ankki Engman.

- Ihanteellista olisi, jos koululla olisi maneesi,
sillä varpaita palelee tossuissa, ja vikellys top-
pavaatteissa on kömpelöä ja hikistä puuhaa
muutenkin. Talvella olisikin hyvä päästä esim.
liikuntasaliin, jotta harjoituksiin ei tulisi pakka-
sen vuoksi taukoa. Lisäksi tarvitaan kuivahar-
joittelua varten vikellyspukki eli tynnyri, johon
on hitsattu jalat. Sen voi päällystää.

Muut välttämättömät varusteet:

- paksusta huovasta valmistettu joustava eri-
koispatja, n. 1m x 1m, tarvitaan vaimentamaan
vikeltäjän hyppyjä hevosen selkään

- nahkainen vikellysvyö, jossa on tukevat
päällystetyt rautakahvat, jalkalengit, pitkät vas-
tinhinnat

- toinen paksu mutta kapea patja vyön alle,

joka pitää vyön paremmin paikoillaan ja vähen-
tää hevoseen kohdistuvaa painetta

- lyhyt mahavyö, jolla vikellysvyö kiinnitetään
pukkiin.

Hevonen tarvitsee juoksutusta varten pinte-
lit tai suojat jalkoihin, nivelsuiset ilman ohjia ja
sivuohjat, jotka "pitävät hevosen raiteilla" ja an-
tavat vikeltäjälle tasaisemman liikkeen ja kau-
lan tuen.

Juoksuttaja tarvitsee juoksutusliinan, joka
kiinnitetään yleensä suoraan kuolainrenkaa-
seen (tai hevosen niskaan yli), riittävän pitkän
juoksutuspiiskan ja hanskat ehkäisemään hier-
tymiä ja takaamaan riittävän tukevan otteen lii-
nasta ja raipasta.

Vikeltäjä pukeutuu joustaviin housuihin, jois-
sa voimistelu ja venyttely onnistuu. Vaatteiden
on oltava vartalonmyötäiset, jolloin ne eivät
tartu hevoseen, ja valmentajan on helpompi
korjata ryhtiä. Kengät jalassa ei vikelletä, joten
niiden sijaan käytetään tossuja. Kerrospukeutu-
minen on tärkeää, jotta vikeltäjällä on riittävästi
lämmintä yllään, ja vaatetta voi tarvittaessa
vähentää. Hiukset pidetään kiinni, ja korut ote-
taan pois. Edistyneemillä vikeltäjillä on lycras-
ta tehty pitkähihainen vikellyspuku.

Kypärää ei käytetä lainkaan, sillä se on jo-
pa vaarallinen, kun selässä on useita vikeltä-
jiä. Jo alkuvaiheessa vikeltäjiä opetetaan hyp-

päämään hevosen selästä oikein pois ja pääs-
tämään tarvittaessa irti, jotta loukkaantumisia
ei tapahtuisi.

- Harjoitukset kestävät yleensä kaksi tuntia,
jolloin suoritetaan alkuverryttely, harjoituksia
pukilla ja hevosella sekä loppuverryttely. Oma
juoksuttajakin olisi hyvä olla, jotta valmentaja
voi keskittyä rauhassa vikeltäjien korjaamiseen,
Engman neuvoo.

- Käytössä on vain yksi hevonen, mutta puo-
likas maneesi ja 5-8 oppilasta. Juoksuttamista
varten tarvitaan pääty-ympyrän kokoinen tila
eli n. 20 m. Hevonen on verryteltävä kevyesti
ennen vikellystä.

Suurilla kouluilla vikellys ei useinkaan sovi
maneesivuorojen ja rinnakaistuntien vuoksi.

Ratsastuskouluille vikellys ei ole kovinkaan
kannattavaa rahallisesti. Tunnista ei voi periä
samaa hintaa kuin ratsastustunnista. Vikellyk-
sen hinta koostuu hevosvuokrasta, maneesi-
maksuista ja ohjaajan korvauksesta, jotka jae-
taan kaikkien osallistujien kesken.

- Kaikkea ei voi kuitenkaan mitata rahassa,
Engman huomauttaa.

- Vaikka vikellystunnista saatava korvaus on
yrittäjälle pieni, ovat uudet harrastajat aina
plussaa sekä siitä saatava maine ja kunnia sitä-
kin suurempaa!

**"Mihin koulukisoissa pakollinen
numerolaatta kiinnitetään? On-
ko se tehtävä ennen kuin hevo-
nen otetaan trailerista? Minun
hevoseni on arka päästään eikä
siedä mitään ylimääräistä suits-
sissa, ei esim. ruusukkeita. On-
ko minun siksi lopetettava ki-
saaminen? Hevonen on tottu-
nut aina kulkemaan riimussa, ja
se on suitsittu ja satuloitu traile-
rin vieressä. Onko se nyt kielletty? Mitä jär-
keä siinä on kun kyseessä on hevonen, joka
tulee levottomaksi trailerissa heti, kun sillä
on päällä jotain ylimääräistä?"**

Nimim. "Kisaura lopussa, kiitti vaan"

- Hevosella on käytettävä ns. hevosnumeroa ai-
na, kun hevonen kilpailupaikalla on kuljetusvä-
lineen tai karsinan ulkopuolella, vastaa kansain-
välinen (FEI) steward Kati Honkanen.

- Numerolaatan paras kiinnityspaikka on
suitsissa, koska hevosella on käytettävä kilpai-
lupaikalla aina myös kuolaimia, kun se ei ole
kuljetusautossa eikä karsinassa. Toki numero-

**Estekisoissa hevosnumerolle sopiva paikka löytyy vaikka martingaalista. Laatan kuminau-
hat pitää kiertää niin monta kertaa remmin ympäri, että hevosnumero pysyy varmasti me-
nossa mukana höltymättä.**

Koulukisoissa hevosnumeron voi kiinnittää vaikka suitsiin. Sitä kannattaa ehdottomasti harjoitella etukäteen.

Kekseliäs löytää numerolaatalle muitakin paikkoja kuin satulahuovan, johon kiinnitys edellyttää tarran hankkimista. Rintaremmikin sopii.

laatan voi ratsastuksen ajaksi kiinnittää vaikka satulahuopaan.

Honkanen selventää, että hevosen voi edelleen suitsia trailerin vieressä. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että lastaus- ja purkutilan teet ovat riskialttiita, eli riimu on aika heppoinen varuste hevosen irtipääsemistä ajatellen.

- Numerolaatta on melko pieni, ja sen voi kiinnittää valmiiksi suitsiin. Kilpailukohtaisen hevosnumeronkin saat etukäteen selville Kipasta (Huom! Hevosnumero on eri kuin lähtönumero), Honkanen neuvoo.

- Harjoittele numerolaatan pitämistä suitsissa jo kotona – löydät sille sopivan paikan, ja hevosesiikin tottuu asiaan.

HEVOSENJÄRKEÄ

Hevoshulluja tapaamisia

Kevään tullen tulivat omat hevoset takaisin taivaan tarhoista niin kuin muuttolinut.

Miten ne tulevatkin silloin tällöin ihan ryppäinä, kun joku ihminen ottaa puheeksi Mistyn ja Minkin ja Cappuccinon. Nämä ihmiset ovat ilmiselvästi olleet Hevoshulluina vuosinaan lukijoitamme.

Tänä keväänä se ensimmäinen iloinen tapaaminen aikuiseksi kasvaneen oikean hevoshullun kanssa todisti kyllä, että hevoscäpäsistä saa elinikäisen tartunnan.

Vietettiin pramean Gloria-lehden 20-vuotisjuhlaa. Miten sinne sai kutsun tämmöinen kirppis- ja kierrätysihminen, on myös osittain hevosten ja muidenkin eläinten ansiota. Joskus tallimme sai toimia joulunumeron ruokajuttusarjan yhtenä kohteena. Tallin käytävälle katettiin valtava pöytä jouluisia herkkuja. Vesiletku ja täysi vesiämpäri olivat lähellä, sillä pöydällä oli myös oikeitten tulien kynttelikkö. Itse makoilin pöydän alla ja jyrsin porkkanaa, jotta varsinkin käytävän kauimmaiset Minkki ja Cappuccino kurkkisivat puoliovistaan kaula pitkällä ikään kuin ruoka-aarteita nuuhkien. Hyvin levollisesti kurkkivat, kun olivat pienestä asti salamavaloihin tottuneet. Kurkkivat vesi kielellä, kun kuulivat porkkanan rouskeen pöydän alta. Ja kuvan etuosassa jouluruoka nosti sitten aikanaan katsojan kielelle veden.

Kuva oli kaunis ja tunnelmallinen, paljon vaivaa nähtiin ja tuloksena oli todella mielikuvituksellinen "tallin joulu".

Tämä ei ollut ainoa kohtaamisemme Glorian kanssa, vaan tässä uudessa juhlanumerossa oli lainassa kuttu Sanni, viimeinen lajiaan. Kun muutin hevosten lähdettyä tallillisesta talosta, pääsi Sanni jatkamaan hevospitoa Koivulan Kristiinan tallille tänne Vihtiin. Kun lehteen tarvittiin kuvauksellinen kuttu, Sanni kiipesi Kristiinan auton takapenkille ja veimme kaunottaren studiolle Herttoniemeeseen. Kyseessä oli lehden nimikkopalintojen jakoon liittyvä kutunjuustotuottajien kuvaus. Lehti jakaa vuosit-

tain kulttuuri-, ruoka-, muoti-, design-, kauneus- ja business-vaikuttajille Gloria-patsaan. Ruokamaailman huippu oli tänä vuonna Kolatun kutunjuusto ja yrityksen isäntäpari Outi ja Janne Tolvi kuvattiin iltapuvuissa ja kumisaappaissa iloisella tuulella vierellään komea Sanni ihmettelemässä vaaleanvihreätä ämpäriä.

Ei Sanni olisi vierastanut 20-vuotisjuhlaakaan, mutta sinne häntä ei kutsuttu.

Ja sitten siihen hevoshulluun tapaamiseen, se liittyi muodin palkittuun Kira Gluschkoffiin, joka muotivalokuvaajan ammatin vastapainoksi pitää issikkatallia Porkkalassa.

"Minulla on kaikki Hevoshullut tallella", olivat ensimmäiset sanat, kun tapasimme. Ja sitten muisteltiin ja selvisi, että omia hevosia Kiralla on nyt kuusi. Eikä ole ollenkaan paha omatunto, että mahdollisesti istutin tämän elämäntavan kauan sitten pienen hevoshullun mieleen.

Parin viikon päästä juttelen match-show'ssa tuomaripuuhan jälkeen amerikanbulldogin emännän kanssa. Kun koira on kehuttu, päästään hevosiin. Tämän aikuisen hevoshullujen vuosien sankari oli Cappuccino. Ja meilitietä tulee toiselta koiratutulta muisto siitä, miten Chinchilla jäi hänen hoitoonsa Ypäjän vierastallille. Kerroin kuulemma, että kannattaa olla tarkkana, koska varsa kotona kulkee vapaasti karsinasta tarhaan. Taisi olla 1985, ehdotti hän, kaikki meni hyvin ja oli hyvä saada etukäteen tietää kotioiloista opittu tallielämä.

"Paras yksivuotias Ypäjä 19.5.1985" lukee metallilautasessa, joka on tallella vielä.

Tuntuu hyvältä tavata ihmisiä, jotka luontevasti herättävät hevoset kulkemaan taas vierellä muutaman askeleen.

uma.aaltonen@elisanet.fi